

UDK 005.745:061.2:930.25(497.4)"1962/2023"

Prejeto: 25. 4. 2024

Posvetovanja in zborovanja Arhivskega društva Slovenije skozi čas – poizkus kratkega povzetka več kot 60-letnega dela slovenske arhivske stroke skozi prizmo zborovanj

ALEŠ JAMBREK

profesor zgodovine in sociologije, višji arhivist
Zgodovinski arhiv na Ptuju, Vičava 5, SI-2250 Ptuj
e-pošta: Ales.Jambrek@arhiv-ptuj.si

Izvleček

Članek predstavlja pripraven referenčni okvir za prihodnja predsedstva pri pripravi zborovanj Arhivskega društva Slovenije, saj so na enem mestu zbrani vsi kraji, opredelitve tematike in sprejeti sklepi zborovanj. Gre za časovni prerez več kot 60-letnega strokovnega dela Arhivskega društva Slovenije in članov v okviru zborovanj kot prispevek k razvoju slovenske arhivske stroke.

Abstract

CONFERENCES AND CONVENTIONS OF THE ARCHIVAL SOCIETY OF SLOVENIA OVER TIME - AN ATTEMPT TO SUMMARIZE MORE THAN 60 YEARS OF WORK OF THE SLOVENIAN ARCHIVAL PROFESSION THROUGH THE PRISM OF CONVENTIONS

Since all the locations, subject descriptions, and convention conclusions are compiled in one location, the article serves as a helpful frame of reference for upcoming presidencies planning the Archival Society of Slovenia gatherings. It is a compilation of the more than 60 years of professional work that the Archival Society of Slovenia and its members have done within the framework of meetings in an effort to further the growth of the archival profession in Slovenia.

Ključne besede:

Arhivsko društvo Slovenije, zborovanja, posveti, arhivistika, zgodovinski pregled, Arhivi, povzetki, sklepi

Key-words:

Archival Society of Slovenia, conventions, conferences, archival studies, historical overview, Arhivi journal, summaries, conclusions

Uvod

Zborovanja Arhivskega društva Slovenije (dalje ADS) imajo že dolgo in pestro zgodovino. V okviru društva predstavlja zborovanje, ki ga predsedstvo skupaj z izvršnim odborom pripravi vsako drugo leto, najpomembnejši dogodek ob slavnostni podelitvi Aškerčevih nagrad in priznanj. Gre za dogodek, na katerem se zbere tako večina arhivske stroke v okviru nacionalnih meja kot tudi gostje iz tujine. Na zborovanju skuša društvo vedno ponuditi v okviru predavanj in diskusij odgovore na najbolj pereče težave, ki v tistem obdobju zaposlujejo arhiviste oziroma arhivske tehnike. Lahko bi dejali, da govorimo o svojevrstnem »prazniku« našega društva, kjer se srečujemo kolegi z različnimi stališči, s podobnimi interesi in skupnimi cilji, da bi razpravljali o težavah in rešitvah, ki pestijo našo stroko.

O preteklih zborovanjih je bilo že nekaj napisanega v publikaciji *ADS – 40 let* in v publikaciji *Arhivi*, še največ v letih 1978, 1981, 2004 in 2014. Pregleda in povzetka, ki bi zajemal celotno zgodovino posvetovanj, z izjemo ob 40. in 50. letnici, ni bilo. Zato ta članek skuša na kratko povzeti zgodovino vseh opravljenih zborovanj. Kot je že zapisano v izvlečku, gre za uporaben povzetek ali kažipot pri pripravi prihodnjih zborovanj in kot tak dobrodošel pripomoček pri organizaciji dogodka, ki ga bo vsako predsedstvo z izvršnim odborom (dalje IO) lahko uporabilo pri načrtovanju. Po drugi strani predstavlja za starejšo generacijo arhivistov »poročilo« opravljene poti, medtem ko za mlajšo generacijo poziv k uresničitvi še neizpolnjenih sklepov, zavez in dogovorov. Prispevek lahko dojemamo kot zgodovinski »prerez« razvoja arhivske stroke skozi čas na območju Slovenije skozi prizmo obravnavanih problematik, dorečenih sklepov in pobud pod okriljem zborovanj ADS.

Začetki

Posvetovanja oziroma »zborovanja Arhivskega društva Slovenije je društvo pričelo organizirati za kompleksnejšo obravnavo vprašanj iz arhivske problematike«. ¹ Čeprav so se člani društva srečevali na tečajih in sestankih, kjer so obravnavali takratne težave v stroki, vse od začetka ustanovitve društva aprila 1954, je šele posvetovanje v Novem mestu leta 1962 obveljalo za prvo. Čeprav tega naziva – 1. posvetovanje – takrat niso tako doumeli, je, kot trdi Peter Klasinc, na podlagi arhivskega gradiva društva in na osnovi kasnejših posvetovanj možno sklepati, da je prav to obveljalo kot prvo. ² Ker so posvetovanja in zborovanja bila pogosta, medtem ko je bilo med obojima vedno manj razlik, je bilo ločevanje leta 1998 na občnem zboru odpravljeno. Leta 2002 so člani društva sprejeli sklep, da bodo zaradi velikega finančnega vložka pri organizaciji dogodka zborovanja organizirana na dve leti, medtem ko bodo vmes po potrebi dnevni posveti, seminarji ali delavnice. ³ Tako se je v letih 1998 in 2004 dokončno izoblikoval sistem organizacije in poimenovanja zborovanj, ki jih društvo pripravlja vsaki dve leti.

¹ Oblak-Čarni: Dvajset let Arhivskega društva Slovenije, str. 7.

² Klasinc: Deset arhivskih zborovanj v Sloveniji, str. 36.

³ Oblak-Čarni: ADS v letih 1994–2004 – Ob petdesetletnici društva, str. 7.

Priloga 1: Povzetek zborovanj z izpostavljenimi sklepi

Zborovanje	Leto	Kraj	Predsednik	Sklepi
I.	1962	Novo mesto	Jože Maček	Posvetovanje o problemih arhivov in dela v arhivih. ⁴
II.	1963	Celje	Jože Maček	Problemi arhivov in dela v arhivih. ⁵
III.	1966	Koper	Jože Žontar	Problemi arhivov in dela v arhivih. ⁶
IV.	1968	Ptuj	Jože Žontar	Objavljanje arhivskega gradiva v Sloveniji in naloge arhivov v zvezi z nekaterimi posebnimi vrstami gradiva. ⁷
V.	1970	Kranj in Jesenice ⁸	Marija Oblak Čarni	Razvoj pisarniškega poslovanja na območju Jugoslavije in morebitna uporaba računalnikov v arhivih. ⁹
VI.	1972	Nova Gorica	Marija Oblak Čarni	Zgodovina slovenskih mest in arhivi. ¹⁰
VII.	1974	Slovenj Gradec	Marija Oblak Čarni	Problemi raziskovanja, evidentiranja in snemanja arhivskega gradiva v tujih arhivih. ¹¹
VIII.	1977	Kočevje	Marjan Drnovšek	Arhivsko gradivo v Slovenji po osvoboditvi. ¹²
IX.	1979	Radenci	Peter Klasinc	Problematika upravnih organov in njihovo arhivsko gradivo za območje SR Slovenije od srede 18. stoletja. ¹³
X.	1981	Ankaran	Peter Klasinc	Arhivsko gradivo za slovensko gospodarstvo od srede 19. stoletja. ¹⁴

⁴ Sprejeti sklepi: 1. Boljši materialni pogoji dela v arhivu; 2. Rešiti vprašanje Državnega arhiva Slovenije; 3. Rešiti problematiko mariborskega arhiva in arhiva v Novem mestu; 4. Zaposlitev mladih perspektivnih kadrov; 5. Objava arhivskega gradiva; 6. Nadaljevanje s pripravo Vodnika po arhivih Slovenije; 7. Začetek razprave o arhivski mreži v Sloveniji; gl. Klasinc: Deset arhivskih zborovanj v Sloveniji, str. 37.

⁵ Sprejeti sklepi: 1. Člani društva in posamezne arhivske institucije naj se vključijo v načrtno zgodovinsko delo; 2. Izpolnitev arhivskega sporazuma z Avstrijo; 3. Podpreti celjski arhiv za ustrezne delovne pogoje; 4. Priprava posveta o izdajanju virov za novejšo zgodovino; 5. Pri-skrbeti sredstva za povečanje mikrofilmanja v tujini; 6. Odkrivanje gospodarskih arhivov, na-stalih do leta 1945; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 32.

⁶ Na posvetovanju so sprejeli 21 točk. Slednje so se neposredno navezovala na naloge arhivske službe takoj po izidu arhivskega zakona in ustanovitvi Skupnosti arhivov Slovenije: Vzpostavi-tev arhivske mreže, izboljšanja materialnega položaja arhivov, priprava arhivskih predpisov, obdelava in uporaba gradiva, raziskave gradiva v tujini, mikrofilmanje arhivskih dokumentov in arhivskih razstav, raziskovanje vprašanj iz arhivske prakse, priprava posvetovanja v sodelo-vanju s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti ter z Inštitutom za zgodovino delavskega gibanja o objavljanju arhivskega gradiva in priprava načrta za objavljanje virov; gl. prav tam.

⁷ Filmi, zvočni zapisi, fotografski dokumenti. Sklepi: Sklic ožjega posvetovanja strokovnjakov za pripravo načrta izdaj zgodovinskih virov in njegovi realizaciji; gl. prav tam, str. 33.

⁸ Bilo je združeno s III. jugoslovanskim posvetovanjem; gl. prav tam, str. 34.

⁹ Eden izmed ključnih sklepov je bil, da se nagovori Zvezno vlado Jugoslavije, da pozove Avstrijo k vrnitvi arhivskega in knjižnega gradiva, ki ga je po mednarodnih pogodbah dolžna vrniti; gl. prav tam.

¹⁰ Zveznemu izvršnemu svetu Jugoslavije so udeleženci zborovanja posredovali resolucijo z zah-tevo po izpolnitvi arhivskih sporazumov z Avstrijo; gl. prav tam, str. 36.

¹¹ Sklepi: 1. Društvo bo v prihodnje namenilo posebno skrb izobraževanju arhivskih delavcev in uredilo šolanje zanje; 2. Objavilo referate zborovanja; 3. Ustanovilo arhivski časopis; 4. Iz-delalo načela za izvedbo programa raziskovanja, evidentiranja in reproduciranja arhivskega gradiva zunaj Slovenije, ki je pomembno za zgodovino Slovencev; 5. Sprejem resolucije glede izpolnitve arhivskega sporazuma iz leta 1923 in Protokola iz leta 1958 z Avstrijo ter vrnitev gradiva stare občine Koper, ki je bilo med drugo svetovno vojno odpeljano v Italijo; gl. prav tam, str. 37.

¹² Drnovšek et al.: *Arhivsko gradivo v Sloveniji po osvoboditvi*, str. 5–144.

Oblikovani sklepi: 1. Zagotovitev kadrovske in materialne pogojev za zavarovanje gradiva poveljne dobe; 2. Odprava problema zunanje službe in odbiranje gradiva; 3. Preučitev možno-sti uporabe novih tehničnih sredstev v sistemu informiranja; 4. Vključitev v projekt Zgodovina Slovencev 1945–1976; 5. Zakonsko urediti dostopnost gradiva po letu 1945; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 38.

¹³ Vrtnjak: IX. zborovanje arhivskih delavcev Slovenije v Radencih, str. 87.

Zborovanje se je končalo brez izoblikovanih sklepov; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 39.

¹⁴ Kološa: X. zborovanje Arhivskih delavcev Slovenije – Ankaran, 21.–23. 10. 1981, str. 167.

Posebnih sklepov zborovanje ni izoblikovalo; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 39.

XI.	1983	Čatež ob Savi	Peter Klasinc	Urejanje arhivskega gradiva družbeno-političnih organizacij in društev po 1945. ¹⁵
XII.	1985	Ormož	Kristina Šamperl Purg	Arhivsko gradivo na področju otroškega varstva in socialnega skrbstva, šolstva in izobraževanja, zdravstva ter kulture. ¹⁶
XIII.	1987	Portorož	Ivanka Zajc Cizelj	Valorizacija dokumentarnega gradiva. ¹⁷
XIV.	1991 ¹⁸	Škofja Loka	Lilijana Vidrih Lavrenčič	Varstvo arhivskega gradiva v luči bodoče zakonodaje. ¹⁹
XV.	1993	Nova Gorica	Marjeta Matijević	Strokovna obdelava arhivskega gradiva upravnih in sodnih organov. ²⁰
XVI.	1994	Radenci	Milica Trebše Štolfa	Arhivsko gradivo gospodarstva pri nas in v tujini. ²¹

¹⁵ Ciglar: Poročilo o XI. Zborovanju Arhivskih delavcev Slovenije v Čatežu ob Savi, str. 149. Ob koncu zborovanja je bila posredovana resolucija z izrazi podpore v Novo Gorico kolegom ob poplavi v arhivu in v Celje v podporo kolegom v prizadevanju za gradnjo novih arhivskih prostorov; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 40.

¹⁶ Sprejeti sklepi: 1. Objava referatov v glasilu društva; 2. Na podlagi strokovnih navodil pristojnih arhivov naj institucije s področja družbenih dejavnosti, ki hranijo arhivsko gradivo, same pišejo gradivo, ki ga hranijo (muzeji, knjižnice, galerije ...); 3. Na podlagi 2. točke naj se izda enaka publikacija, kot so jo izdali arhivi (Arhivski fondi in zbirke v SFRJ), popisano po načelih arhivistike; 4. Izobraževanje delavcev, ki rokujejo z dokumentarnim gradivom, naj bo za vse obvezno in enako, ne glede na delovno mesto. Vse arhivsko gradivo, ne glede na hrambo, se mora obdelati po enaki metodologiji; 5. Organizirati je treba več posvetovanj z družbenimi organizacijami, da se bolje spozna njihovo delo; 6. Več neposrednega sodelovanja pri reševanju strokovno-tehničnih problematik v arhivih; 7. Pregled realizacije sklepov in zaključkov na zborovanju čez dve leti in 8. Referati, ki niso bili predstavljeni, naj se preberejo na strokovnem posvetovanju v letu 1986; gl. Šamperl-Purg: Poročilo o XII. zborovanju arhivskih delavcev Slovenije – Ormož, 24.–26. oktobra 1985, str. 130.

¹⁷ Šuštar: XIII. zborovanje slovenskih arhivskih delavcev v Portorožu, str. 97.

Posebni zaključki niso bili izoblikovani; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 42.

¹⁸ Leta 1989 je ADS bilo organizator Zveznega posvetovanja arhivskih delavcev Jugoslavije v Postojni, kjer so razpravljali o naslednjih temah: Življenje in delo dr. Franceta Prešerna; Razmejitve arhivskega gradiva med arhivi, muzeji in bibliotekami ter Dosedanje izkušnje avtomatske obdelave podatkov v arhivski službi. Gl. Kozina: Zvezno posvetovanje arhivskih delavcev Jugoslavije v Postojni, str. 69.

¹⁹ Šuštar: Škofjeloško zborovanje Arhivskih delavcev Slovenije, str. 96.

Posebnih zaključkov oziroma sklepov zborovanje ni povzelo; gl. Oblak-Čarni et al.: *ADS – 40 let*, str. 44.

²⁰ Sprejet je bil sklep, da se za obravnavo pisarniškega poslovanja ustanovi za področje uprave posebna skupina strokovnjakov iz vseh arhivov, ki delajo na pisarniškem poslovanju; gl. prav tam.

²¹ Sprejeti sklepi: 1. Postopek sprejemanja nove arhivske zakonodaje je prepočasen. V fazi denacionalizacije nekdanje družbene lastnine je arhivsko in dokumentarno gradivo ogroženo; 1a. Arhivska matična služba mora dejavno sodelovati pri oblikovanju zakonov, ki posegajo na področje varovanja arhivskega gradiva; 2. Priprava podzakonskih aktov, ki bodo urejali vprašanje arhivskega gradiva gospodarskih organizacij – tistih, ki so ali bodo v državni lasti; 3. V fazi prehoda v zasebno lastnino je treba zagotoviti »prehodne« ali »vmesne« arhive oziroma izoblikovati izhodišča za hrambo arhivskega in dokumentarnega gradiva v obliki depozitov; 4. Urediti vprašanje financiranja dejavnosti ob »prisilnih« prevzemih oziroma stečajih družb; 5. Na državni ravni je treba urediti vprašanje dokumentarnega gradiva Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter doreči, kdo je dolžan poskrbeti za tovrstno gradivo (plače, personalne mape ...); 6. Pri popisovanju arhivskega gradiva gospodarstva naj se vnaprej prouči najprimernejša oblika obdelave glede na vrsto in vsebino gradiva; 7. Ustanovi naj se skupina za gospodarstvo pri matični službi (medarhivska delovna skupina); 8. Vrednotenje, ugotavljanje in evidentiranje klasičnega ter strojno berljivega arhivskega gradiva je prednostna naloga slovenske arhivske teorije in prakse; 9. Potreba po študijskem pristopu reševanja odprtih vprašanj glede novih nosilcev informacij na področju arhivskega gradiva gospodarstva; 10. Odprta vprašanja na področju vrednotenja ali ohranjanja strojno berljivih dokumentov je treba reševati s pomočjo tujih izkušenj ob upoštevanju slovenskih posebnosti; gl. Tršan: XVI. posvetovanje Arhivskega društva Slovenije, Radenci 10.–11. 11. 1994.

XVI.	1995	Ptuj	Milica Trebše Štolfa	Arhivi in javnost. ²³
XVII.	1997	Celje	Marija Hernja Masten	Skrite dragocenosti v arhivskih fondih. ²⁴
XVIII.	1998	Gozd Martuljek	Marijan Gerdej	Arhivi in računalništvo. ²⁵
XIX.	2000	Bovec	Metka Bukošek	Kulturne ustanove in arhivsko gradivo – Arhivi in marketing – Računalniško popisovanje arhivskega gradiva v praksi. ²⁶
XX.	2001	Ptuj	Metka Bukošek	Arhivi in uporabniki – Arhivi in zgodovinopisje. ²⁷

²² Tako zborovanje 1994 kot 1995 nosita enako oznako, torej XVI. Kot je razvidno iz preteklih prispevkov tedanje predsednice in kolegov, ki so se zborovanja v Radencih udeležili, zborovanje ni najbolj uspelo. Bilo je precej odpovedi na strani referentov in gostov, zato so se zadeve delno izvedle šele v letu 1995 na Ptuj in kot so pojasnile staroste našega društva, lahko govorimo o zborovanju na Ptuj kot o nadaljevanju zborovanja v Radencih, čeprav z drugačno tematiko; gl. Trebše-Štolfa: O delu arhivskega društva Slovenije, str. 153; Lačen-Benedičič in Budna: Še o 16. posvetovanju Arhivskega društva Slovenije v Radencih, str. 132–133.

²³ Sprejeti sklepi na *področju vsakdanjih stikov*: 1. Pripravijo naj se navodila za uporabo tistega arhivskega gradiva, ki vsebuje osebne podatke; 2. Priprava prispevka o delu v čitalnicah in preučitev delovnega časa v čitalnicah.

Sprejeti sklepi na *področju pedagoškega dela*: 1. Arhivi naj pripravijo in ponudijo izobraževalnim ustanovam program za spoznavanje njihovega dela in arhivskega gradiva; 2. ADS naj organizira seminar za učitelje; 3. Društvo naj izpelje izdelavo videokasete kot učnega pripomočka s predstavitvijo slovenskih arhivov; 4. Društvo naj predlaga Zavodu za šolstvo RS začetek pouka zgodovine kot samostojnega predmeta že v petem razredu.

Sprejeti sklepi na *področju publicistične dejavnosti*: 1. V Arhivih naj se objavijo referati o kategorijah arhivskega gradiva za 15. in 16. stol. ter povzetki tujih izkušenj; 2. O problematiki objav arhivskih virov naj se spregovori na posvetovanju, kjer naj se pripravijo smernice na tem področju arhivske dejavnosti; 3. Društvo naj organizira posvetovanje o pripravi navodil za izdajanje inventarjev z osnovnimi elementi in arhivskih vodnikov glede na možne medijske oblike; 4. Društvo naj organizira pripravo in izdajo terminološkega slovarja; 5. Društvo naj sodeluje pri pripravi navodil za vključevanje arhivov v mednarodne računalniške mreže; 6. Društvo organizira pripravo bibliografije publikacij, ki so jih izdali arhivi od leta 1982.

Sprejeti sklepi na *področju razstavne dejavnosti*: 1. Pri vsaki razstavi naj bo izdana vsaj zloženska s seznamom razstavljenih dokumentov; gl. Tršan: Priporočila in sklepi XVI. posvetovanja arhivskih delavcev na Ptuj od 27.-29.9.1995 z naslovom Arhivi in javnost, str. 111.

²⁴ Sprejeti sklepi: 1. Predlog Zakona o varstvu kulturne dediščine vključuje tudi arhivsko gradivo, zato je treba pristojne službe obvestiti, da imajo arhivi svoj zakon, ki ureja njihovo področje delovanja; 2. Predlog teme za XVIII. zborovanje: Izobraževanje na novih nosilcih informacij; gl. Radulović: XVII. Zborovanje Arhivskega društva Slovenije, Celje 8.–10. 10. 1997, str. 224.

²⁵ Sprejeti sklepi: 1. Izdelava poročila o popisih, inventarjih, avtorskih vodnikih na elektronskih medijih v arhivih; 2. Enotna izdelava terminologije na podlagi izpopolnjenega slovarja iz strani Mednarodnega arhivskega sveta; 3. Pomemben cilj slovenske arhivistike in prakse na področju informacijske tehnologije naj bo v uravnoteženem razvoju informacijske tehnologije v vseh arhivih; gl. Gerdej: O delu Arhivskega društva Slovenije – 18. posvetovanje, Gozd Martuljek, 7.–9. 10. 1998, str. 97.

²⁶ Sprejeti sklepi: 1. ADS naj ustanovi skupino za popisovanje arhivskega gradiva v nearhivskih institucijah (muzeji, knjižnice in zavodi za varstvo kulturne dediščine); 2. Društvo naj izda Vodnik po arhivskem gradivu v nearhivskih institucijah; 3. V nearhivskih institucijah naj zaposlijo delavce za delo z arhivskim gradivom, ki se bodo usposobili v arhivih; 4. Gradivo mora biti dostopno vsem raziskovalcem in popisano po enotnih merilih; 5. Ustanovi se interdisciplinarno strokovno svetovalno telo za usmerjanje darovalcev arhivskega gradiva; 6. Društvo doda k finančnemu vrednotenju postavko za promocijo; 7. Prizadevanje za več projektnega dela v arhivih; 8. Društvo naj ustanovi delovno skupino za ugotavljanje vrste in načina marketinga v arhivih; 9. Komisija strokovnjakov za računalništvo upošteva mnenja razpravljalcev na posvetovanju; 10. Poda se apel ministrstvu za dvig plač po kolektivni pogodbi v arhivih; 11. Z namenom izboljšanja finančnega položaja se društvo priključi k sindikatu; 12. Predlog teme za naslednje zborovanje bi se nanašal na vrednotenje dela v arhivih; gl. Gombač: O delu arhivskega društva Slovenije, str. 182–183.

²⁷ Bukošek: O delu Arhivskega društva Slovenije, str. 143–144.

Sklepi: 1. Treba je ustanoviti komisijo za popis arhivskega gradiva v nearhivskih institucijah in izdati vodnik po tem gradivu; 2. Za arhivsko gradivo v teh institucijah morajo skrbeti arhivisti ali v arhivu usposobljeni delavci; 3. Gradivo mora biti dostopno vsem raziskovalcem in popisano na podlagi enakih meril; 4. Ustanoviti interdisciplinarno telo, ki bi usmerjalo daroval-

XXI.	2003	Koper	Aleksandra Pavšič Milost	Arhivi in arhivsko gradivo v času tranzicijskih sprememb – Info-Arh. ²⁸
XXII.	2005	Murska Sobota	Mira Hodnik	Varstvo arhivskega gradiva privatne provenience.
XXIII.	2007	Velenje	Mirjana Kontestabile Rovis	Razmere v arhivskih depojih (ne)znano v arhivskih fondih in zbirkah – Medarhivsko sodelovanje.
XXIV.	2009	Dolenjske Toplice	Mirjana Kontestabile Rovis	Izobraževanje arhivskih delavcev in zaposlenih pri ustvarjalcih arhivskega gradiva – Arhivski depoji – Elektronsko arhiviranje in informatizacija v arhivih.
XXV.	2011	Ptuj	Katja Zupanič	Primeri različnih praks v slovenskih arhivih.
XXVI.	2013	Nova Gorica	Gordana Šovegeš Lipovšek	Standardizacija (p)opisov arhivskega gradiva in uskladiitev strokovnih praks v Slovenskih javnih in cerkvenih arhivih.
XXVII.	2015	Ptuj	Sonja Jazbec	Arhivi na razpotju.
XXVIII.	2017	Portorož	Aleksandra Pavšič Milost	Človeški viri v arhivih in novi izzivi v zvezi z e-gradivom.
XXIX.	2019	Maribor	Hana Habjan	Vzpostavitev registra ustvarjalcev arhivskega gradiva.
XXX.	2021	Rimske Toplice	Matej Muženič	Hibridni arhivi v luči izvajanja arhivske javne službe.
XXXI.	2023	Bohinjska Bistrica	Aleš Jambrek	Arhivi kot centri informacij: Možnosti in priložnosti uporabe digitalnih tehnologij pri ohranjanju, uporabi in promociji arhivskega gradiva.

Zborovanja od XXII.–XXXI.

Gre za srečanja, ki še niso bila povzeta v jubilejnih številkah revije *Arhivi*, zato bodo v skladu z dogovorom predstavljena v tem prispevku. Vsa zborovanja so bila podrobno že predstavljena v Arhivih ali na spletni strani društva, zato bodo v članku povzeti zgolj referati, morebitne zanimivosti in sklepi vsakega dogodka.

XXII. zborovanje v Murski Soboti: Varstvo arhivskega gradiva privatne provenience

Odziv na zborovanje je bil velik, saj je tema bila aktualna. Predstavljenih je bilo kar triindvajset referatov. Zborovanja, ki ga je društvo organiziralo ob pomoči Pokrajinskega arhiva Maribor, se je udeležilo 110 ljudi, vendar se žal ustvarjalci zasebnega arhivskega gradiva povabilu za sodelovanje niso odzvali.²⁹

ce pri izročanju gradiva; 5. Pri finančnem načrtovanju v arhivih je treba dodati postavko za promocijo; 6. Prizadevanje za več projektnega dela v arhivih; 7. IO ADS naj ustanovi delovno skupino za ugotavljanje vrste in načina marketinga; 8. Komisija za računalništvo naj upošteva mnenja razpravljalcev na tem zborovanju; 9. Društvo naj apelira na Ministrstvo za kulturo RS za dvig plač v arhivih; 10. Arhivski delavci naj se vključijo v sindikat v okviru društva, da bi tako enotno nastopali v enem sindikatu; 11. Tema prihodnjega zborovanja naj bo razprava o vrednotenju dela v arhivih; gl. Oblak-Čarni: ADS v letih 1994–2004 – Ob petdesetletnici društva, str. 12.

²⁸ Pavšič Milost: O delu Arhivskega društva Slovenije, str. 347.

Sprejeti sklepi: 1. Statusa in organizacije slovenskih državnih arhivov se ne bo spreminjalo; 2. Arhivsko gradivo tranzicije do leta 1991 je na področju uprave in pravosodja večinoma prevzeto, v celoti pa gradivo Zveze komunistov in Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, zasebno arhivsko gradivo političnih strank naj se razglasi za kulturni spomenik; 3. Info-Arh dokazuje, da bo mogoče z aplikacijo obravnavati potrebne arhivske strokovne postopke, ki bodo osnova za arhivski enotni računalniški informacijski sistem AERIS; 4. Poziv Ministrstvu za informacijsko družbo RS, da kot predlagatelj Zakona o dostopu informacij javnega značaja čim prej predlaga spremembo 39. in 40. člena Zakona o arhivskem gradivu in arhivih. Zakon naj ne posega na področje varstva arhivskega gradiva; gl. Gombač: 21. zborovanje ADS, str. 351.

²⁹ Arhiv ADS, 2004–2006, IO ADS, Zapisnik 8. redne seje IO ADS.

Andrej Hozjan je predstavil zgodovinski oris slovenskega Porabja v Republiki Madžarski in Prekmurja skozi zgodovinska obdobja ter osebne izkušnje ob delu z viri za starejšo zgodovino Prekmurja. Gordana Šovegeš Lipovšek je spregovorila o arhivskem gradivu za Prekmurje v 19. in 20. stoletju s posebnim poudarkom na madžarskih fondih, Darinka Drnovšek je govorila o političnih strankah ter njihovem dokumentarnem in arhivskem gradivu, čigar tematiki se je pridružila Ljiljana Šuštar, ki je predstavila teorijo in prakso glede varovanja arhivskega gradiva političnih strank. Aleksandra Pavšič Milost je predstavila varstvo zasebnega arhivskega gradiva gospodarskih organizacij, Nada Čibej je referirala o arhivih in arhivskem gradivu gospodarstva, Janez Kopač o arhivskem gradivu ustvarjalcev zasebnega prava s področja negospodarstva, medtem ko je Mija Mravlja predstavila zasebno arhivsko gradivo zvez društev in društev. Marjan Vogrin se je dotaknil cerkvene zakonodaje in cerkvenih arhivov, Tone Krampač je pojasnil, kako poteka varstvo arhivskega gradiva v Nadškofijskem arhivu Ljubljana, Marjan Vogrin je predstavil delo Škofijskega arhiva Koper, Igor Filipič je pojasnil spremembe organizacijskih struktur škofijske gospodarske uprave in skrb za dokumentarno gradivo, medtem ko je Ilaria Montanar primerjala delovanje škofijskih cerkvenih arhivov v Slovenji in Italiji. Mirjana Kontestabile Rovis je govorila o italijanski praksi na področju zasebnih arhivov, Živana Hečbeli o zasebnem gradivu na Hrvaškem ter Izet Šabotić o zasebnem gradivu v Bosni in Hercegovini. Mateja Jeraj in Jelka Melik sta predstavili referat o arhivskem gradivu oseb, ki so pomembne za slovensko politično zgodovino, medtem ko je Ivanka Zajc Cizelj predstavila gradivo, ki je nastalo z delovanjem posameznikov in nima statusa javnega arhivskega gradiva. Marija Grabnar je spregovorila o zasebnih zapuščinah v ARS-u, Andreja Klasinc Škofljanec je predstavila prvi primer razglasitve zasebnega arhivskega gradiva, Maja Gombač je spregovorila o arhivu Rodbine Simonič-Šlebinger iz Gornje Radgone, medtem ko je Aleksander Lavrenčič govoril o pridobivanju in materialnem varstvu ter predaji filmskega arhivskega gradiva zasebnega izvora.³⁰

Komisija za oblikovanje sklepov v sestavi Aleksandra Pavšič Milost, Mira Hodnik in Žarko Bizjak je na zborovanju podala naslednje zaključke:³¹

1. Zbornik 22. zborovanja bo posredovan vsem političnim strankam.
2. Za večjo varnost zasebnega arhivskega gradiva je treba dopolniti področno zakonodajo z določili o varovanju arhivskega gradiva in s seznamom kategorij gradiva, ki ima praviloma vedno lastnosti arhivskega gradiva.
3. Predlagatelj novega arhivskega zakona naj omogoči javno razpravo strokovni in zainteresirani javnosti.
4. Gradivo ADS se razglasi za arhivsko.
5. Zaposlenim arhivistom v zasebnih arhivih se prizna delo in omogoči napredovanje, če se zaposlijo v javnem arhivu.
6. Zaradi posledic privatizacije in lastninjenja naj se v gospodarskih družbah, kjer obstaja lastniški državni ali občinski (samoupravni) delež, arhivsko gradivo razglasi za javno;
7. ADS poziva državo, da se namenijo sredstva lastnikom razglašenega arhivskega gradiva, da ti lahko izvajajo zakonske obveznosti.

XXIII. zborovanje v Velenju: Razmere v arhivskih depojih – (Ne)znano v arhivskih fondih in zbirkah – Medarhivsko sodelovanje

Na zborovanju se je predstavilo trideset referatov. Razmere v arhivskih depojih so predstavili: Dragan Matić, Tamara Javornik, Ivan Fras, Maja Deniša in Jedert Vodopivec, medtem ko so predstavili stanje arhivskih depojev po enotni metodologiji: Olga Pivk in Gašper Šmid, Sonja Anžič in Barbara Pešak Mikec,

³⁰ Bizjak et al. (ur.): *Varstvo arhivskega gradiva privatne provenience*, str. 5–120.

³¹ Sklepi 22. zborovanja ADS, Murska Sobota, 12.–14. oktober 2005.

Judita Šega, Jožica Bajgot in Nina Gostenčnik, Borut Batagelj in Sonja Jazbec, Zdenka Bonin in Mirjana Kontestabile Rovis, Metka Nusdorfer Vuksanović, Damjan Lidental in Katja Zupanič, Blaž Otrin, Igor Filipič in Ilaria Montanar ter Tatjana Dekleva.

V okviru tematike (Ne)znano v arhivskih fondih in zbirkah so sodelovali: Danijela Juričič Čargo in Lilijana Žnidaršič Golec, Hedvika Zdovc, Ljuba Dornik Šubelj, Ivanka Zajc Cizelj, Marta Rendla, Marijan Gerdej, Roman Marinko in Marta Rau Selič.

Na področju Medarhivskega sodelovanja so referate predstavili: Jože Ciperle, Vida Pavliček, Nataša Budna Kodrič, Jelka Melik, Flavio Bonin, Matjaž Lulik in Drago Trpin.³²

Komisija za oblikovanje sklepov v sestavi Metka Bukošek, Nataša Budna Kodrič, Bojan Cvelfar, Mirjana Kontestabile Rovis, Judita Šega in Jedert Vodopivec so podali sklepe:³³

1. Metodologija za oceno pogojev materialnega varstva je uporabna in se uporabi za opis ostalih depojev. Priporočati jo je mogoče tudi ustvarjalcem, pritegniti slovenske univerze k sodelovanju in arhive iz sosednjih držav.³⁴
2. Za delovanje strokovnih delovnih skupin je treba pripraviti pravno podlago in spodbujati njihovo nadaljnje delo ter pripraviti strategijo razvoja slovenske arhivistike.
3. ADS v primeru sprejetja pokrajinske zakonodaje podpira predlog, da bi pokrajinski arhivi delovali v okviru pokrajinskih uprav in da se finančna sredstva prenesejo na pokrajino, kjer je sedež regionalnega arhiva.

³² Cvelfar et al. (ur.): *Razmere v arhivskih depojih – (Ne)znano v arhivskih fondih in zbirkah – Medarhivsko sodelovanje*, str. 5–249.

³³ Sklepi 23. arhivskega zborovanja v Velenju, 12. oktober 2007.

³⁴ Da bi se izognili napakam pri pridobivanju in obnovi arhivskih skladišč, bi bilo nujno potrebno: 1. V prihodnje ob pridobivanju novih arhivskih depojev zagotoviti, da arhivi dejavno sodelujejo pri nastajanju projektne naloge, gradbenega načrta, so vključeni v nadzor izvedbe gradnje in sodelujejo pri prevzemu dokončane stavbe; 2. Opraviti temeljito revizijo načrtov pred začetkom del, pri kateri morajo dejavno sodelovati tudi predstavniki arhiva. V tej fazi je še mogoče odpraviti pomanjkljivosti, ki jih projektant v načrtu ni zajel, pri čemer so za opravljanje arhivske službe in varstvo arhivskega gradiva bistvenega pomena; 3. Treba je doseči, da odgovorni arhivisti in projektanti upoštevajo vse potrebne predpise o materialnem varstvu arhivskega gradiva; 4. V projektu načrtovanih del mora biti predviden maksimalni obseg gradbenih, inštalaterskih in obrtniških del, ki brez uporabe klimatskih naprav zagotavljajo ustrezne klimatske pogoje za trajno hrambo arhivske dediščine. Vsa naknadno izvedena dela, ki se med gradnjo ali po njej pokažejo kot nujno potrebna, zahtevajo znatna dodatna sredstva, kar povzroči, da izpadejo druga pomembna dela. Praksa je pokazala, da so pomanjkljivo izvedena gradbena dela praktično nepopravljiva; 5. Dejavno sodelovanje prihodnjega uporabnika prostorov z izvajalci del in s financerjem. Žal se prepogosto dogaja, da prihodnjih uporabnikov, ki niso investitorji in s tem tudi ne financerji, izvajalci del sploh ne upoštevajo. Ker niso stranka v postopku, niso vabljeni niti na tehnični prevzem adaptiranih prostorov; 6. Neodvisni nadzor del mora biti v korist prihodnjega uporabnika; 7. Obvezna vključenost arhivske inšpekcijske službe pri celotnem projektu. Nedopustno je, da inšpektor za arhivsko gradivo ni vabljen na tehnični pregled objekta, tako kot npr. zdravstveni, sanitarni, požarni in drugi inšpektorji. Arhivsko gradivo vendarle zahteva svojevrstne pogoje, določene z normativnimi akti; 8. Smiselnost adaptacij starih stavb v arhivsko skladišče je pogosto vprašljiva. Zlasti je problematična nosilnost stropov in hidroizolacije kletnih in polkletnih prostorov; 9. Funkcionalnost prostorov se pri novogradnjah lahko povsem prilagodi prihodnjim uporabnikom in potrebam delovnega procesa, pri adaptacijah je končni rezultat le skupek bolj ali manj sprejemljivih kompromisov in prilagoditev obstoječi arhitekturi; 10. Pri novogradnjah, namenjenih za arhivska skladišča, je treba strogo spoštovati pravila gradbene fizike ter uporabljati klasične materiale in tehnike, pri čemer je treba vedeti, da je taka gradnja kratkoročno dražja, vendar se dolgoročno ekološko in ekonomsko izkaže kot upravičena; 11. Časovna usklajenost del med več uporabniki stavbe bi pripomogla k zmanjšanju podvajajočih se del, nemotenosti delovanja: izpadi elektrike, vklopi alarmov... 12. Odgovornost za slabo opravljena dela. Ni pomembno, da so dela izvedena v okviru predvidenih finančnih kalkulacij, ampak da so dobro opravljena. Če niso, je treba dokazati napake, najti krivca in ga ustrezno kaznovati; gl. prav tam.

4. ADS podpira ugovor in pripombe zoper namero, da bi bila delovna mesta v arhivih uvrščena v nižje plačilne razrede kot v muzejih in knjižnicah ter predlaga popravek k razvrstitvi in uskladitvi z muzeji in s knjižnicami.
5. Ponovno pozvati Ministrstvo za kulturo in zunanje zadeve RS glede restitucije arhivskega gradiva, ki je po 2. s. v. ostalo v rokah Italije.
6. Razpis za dejavno sodelovanje na zborovanju arhivistov je javen. Prijavi se lahko vsak, prijavljenih referentov naj se administrativno ne onemogoča.³⁵

XXIV. zborovanje v Dolenjskih Toplicah: Izobraževanje arhivskih delavcev in zaposlenih pri ustvarjalcih arhivskega gradiva – Arhivski depoji – Elektronsko arhiviranje in informatizacija v arhivih

Izobraževanje arhivskih delavcev in zaposlenih pri ustvarjalcih arhivskega gradiva so obravnavali: Vesna Gotovina, Ljiljana Šuštar, Marija Grabnar, Borut Batagelj in Mirjana Kontestabile Rovis, medtem ko so o izobraževanju arhivistov spregovorili: Peter Horsman, Alexander Hecht, Hrvoje Stančič, Hanna Krajska, Branko Bubenik, Mitja Sadek in Jelka Melik. Prav tako je beseda tekla o vseživljenjskem izobraževanju: Helena Pečko Mlekuš, Rajka Bućin, Aleksander Lavrenčič in Janez Kopač.

Elektronsko arhiviranje in informatizacija v arhivih je bila tema, pri čemer so svoje referate predstavili: Robert Korošec, Tatjana Hajtnik, Marjan Antončič, Vladimir Drobnjak in Nada Čibej, medtem ko sta o elektronskih arhivih razpravljala Branko Godec in Sandi Rožman.

K razpisani temi o arhivskih depojih so svoj del prispevali: Aleksandra Serše, Ivan Šijanec, Marijan Križman in Dragan Matić.³⁶

Sprejeti sklepi:

1. Ustanoviti je treba medarhivsko strokovno skupino za pripravo vseživljenjskega izobraževanja zaposlenih v arhivih.
2. Pravilnik o dodelitvi kreditnih točk za izobraževanje delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom, ima pomanjkljivosti. Razvidno je, da arhivist, ki organizira taka izobraževanja, mora obvladati tako praktična kot teoretična znanja s področja prava, e-arhiviranja, zunanje službe, arhivskih predpisov iz zakonodaje ustvarjalca. Zato je bil podan predlog, da naj komisija, ki odloča o dodelitvi kreditnih točk, sestavlja več oseb, z zgoraj omenjenimi znanji, saj bo le tako sistem preglednejši, bolj strokoven in pravičnejši.
3. Udeleženci zborovanja so podprli dejavnosti, ki bodo pripeljale do izgradnje enotne podatkovne zbirke o arhivskem gradivu po načelih vzajemnosti, ki bo temelj skupnemu informacijskemu sistemu javne arhivske službe;
4. Društvo bo na Ministrstvo za zunanje zadeve RS naslovilo pobudo za apel na italijansko stran, da čim prej določi pooblaščen osebo za pogajanja o slovensko-italijanski restituciji arhivskega gradiva. V prihodnje bi bila imenovana še ekspertna skupina.
5. Imenovana naj bo posvetovalna skupina, ki bo spremljala in sodelovala pri projektiranju ter izvedbi investicij v arhivske stavbe pri Ministrstvu za kulturo RS.³⁷

³⁵ Hodnik: Sklepi 23. zborovanja Arhivskega društva Slovenije, str. 178–179.

³⁶ Himmelreich et al. (ur.): *Izobraževanje arhivskih delavcev in zaposlenih pri ustvarjalcih arhivskega gradiva – Arhivski depoji – Elektronsko arhiviranje in informatizacija v arhivih*, str. 3–161.

³⁷ Sklepi 24. arhivskega zborovanja v Dolenjskih Toplicah, 14.–16. oktober 2009.

Na podlagi izkušenj pri izpeljavi srečanja je bilo podanih več predlogov za izboljšanje prihodnjih zborovanj in se nanašajo na trajanje dogodka kot takšnega, na obliko podajanja referatov oziroma izobraževalnih vsebin ter na oblikovanje zbornika. In sicer: skrajšanje posvetovanja na dva dni, organizacija dela v delavnicah in priprava zbornika povzetkov referatov. Odmevnejši referati bi imeli možnost naknadne objave v strokovni reviji *Arhivi* po merilih, ki jih postavlja uredniški odbor revije.³⁸

XXV. zborovanje na Ptuju: Primeri različnih praks v slovenskih arhivih

Predstavljenih je bilo dvanajst referatov. Zborovanje je bilo prvi dan plenarno, medtem ko je drugi dan potekalo v obliki delavnic. Prve tri delavnice: Vrednotenje in stiki z ustvarjalci; Delo v čitalnici, arhivska terminologija in pripomočki ter Učna ura v arhivu, so potekale istočasno, medtem ko se je četrta: Delo inšpekcijske službe začela šele po odmoru. Dogodek je bil zastavljen tako, da je bilo možno slediti tematiki, ki je udeleženca zanimala, ter nudil ogromno prostora za diskusijo, pretok informacij in oblikovanje stališč.³⁹

Referate so predstavili: Dragan Matić je spregovoril o arhivski javni službi med politiko in stroko, Karsten Jedlitschka je predstavil arhiv Stasija – tako v preteklosti kot v prihodnosti, Ljuba Dornik Šubelj je primerjala različne prakse med slovenskimi in tujimi arhivi, Boštjan Gaber in Damjan Pirnar sta predstavila pogled ponudnika na postopek pridobitve in vzdrževanja akreditirane storitve, Marjana Kos je govorila o nevidnih arhivih, Bojana Aristovnik in Mojca Horvat sta spregovorili o učni uri v ZAC in PAM, Luka Mezek je govoril o stikih z uporabniki v čitalnici PAK, Zdenka Semlič Rajh in Miroslav Novak sta predstavila aktualne problematike slovenske arhivske terminologije, Aleksandra Pavšič Milost je pojasnila reševanje določenih vprašanj vrednotenja dokumentarnega gradiva in prevzemanje arhivskega gradiva pri gospodarskih organizacijah v slovenskih arhivih. Marija Grabnar je predstavila vrednotenje zdravstvene dokumentacije – problemi in izzivi, Deborah Rogoznica in Vladimir Drobnjak sta govorila o uporabi aplikacije ARIS pri delu z ustvarjalci na področju uprave in pravosodja v PAK, medtem ko je Maja Gombač spregovorila o vlogi arhivista kot inšpektorja in ustvarjalca, ki je razpet med zakonodajo in prakso.⁴⁰

Sprejeti sklepi:

1. Udeleženci zborovanja so podprli razvoj pedagoške dejavnosti v arhivih in predlagajo svetu direktorjev ustanovitev medarhivske strokovne skupine za arhivsko pedagoško dejavnost.
SEKCIJA 1
2. Usklajena strokovna terminologija je osnova vsakega strokovnega in znanstvenega dela. V sodelovanju med ADS in svetom direktorjev se ustanovi delovna skupina za pripravo zasnove terminološkega slovarja in besedilnega korpusa slovenske arhivistike.
3. Svetu direktorjev se predlaga ustanovitev delovne skupine za pripravo skupne metodologije za izdelavo vodnikov po arhivskih fondih in zbirkah.
SEKCIJA 2
4. Pri prevzemanju gradbenih načrtov je poleg Projektov za pridobitev gradbenega dovoljenja (PGD) nujno prevzemati tudi Projekte izvedenih del (PID). To gradivo naj se prevzema tako od upravnega organa kot tudi od investitorja.
5. Medarhivska skupina za zdravstvo in socialne zadeve naj pripravi poziv ustvarjalcem gradiva na področju zdravstva za oblikovanje seznama vrst gradiva zdravstvene dokumentacije.

³⁸ Arhiv ADS, 2008–2010, IO ADS, Zapisnik 7. redne seje IO ADS, str. 1.

³⁹ Arhiv ADS, 2010–2012, IO ADS, Zapisnik 6. redne seje IO ADS, str. 1–2.

⁴⁰ Bonin et al. (ur.): *Primeri različnih praks v slovenskih arhivih*, str. 5–129.

6. Treba je natančneje opredeliti dokumentarno gradivo z rokom hrambe trajno.
SEKCIJA 3
7. Ob vseh investicijah v arhivsko infrastrukturo se že na začetku vključi inšpektor za arhive.
8. Inšpektor za arhive se poveže z medarhivskimi delovnimi skupinami in skuša vplivati na to, da bi investicije, ki jih izvajajo posamezna ministrstva, upoštevale veljavne standarde materialnega varstva.⁴¹

XXVI. zborovanje v Novi Gorici: Standardizacija (p)opisov arhivskega gradiva in uskladitev strokovnih praks v slovenskih javnih in cerkvenih arhivih

Referate so predstavili: Gordana Žurga, ki je spregovorila o pogledu na arhivsko službo skozi kakovost, odličnost in družbeno odgovornost, Zdenka Semlič Rajh in Miroslav Novak sta predstavila merjenje rezultatov uspešnosti pri izgradnji arhivskih podatkovnih zbirk s kvantitativno-kvalitativno metodo, Bojan Himmelreich je spregovoril o razvrščanju fondov društev, zvez društev in družbenih organizacij v slovenskih regionalnih arhivih, medtem ko so Bojana Aristovnik, Bojan Himmelreich in Kristina Tekavc skupaj ugotavljali, kako se izvajajo določbe iz pravilnika o strokovni usposobljenosti uslužbencev javno-pravnih oseb in delavcev ponudnikov storitev, ki delajo z dokumentarnim gradivom v ZAC. V nadaljevanju je Hedvika Zdovc spregovorila o popisovanju fondov uprave v vzajemno podatkovno zbirko slovenskih regionalnih arhivov v ZAC, Vladimir Drobniak je referiral o reševanju praktičnih problematik ob spremembah v strukturi fonda s pomočjo aplikacije ARIS, Zdenka Bonin in Deborah Rogoznica sta razpravljali o urejanju in popisovanju rodbinskega fonda Gravisi v PAK, Mojca Grabnar in Lucija Planinc sta govorili o problematikah vrednotenja, popisovanja in tehnične ureditve fotografskega gradiva Onkološkega inštituta, medtem ko je Natalija Glažar spregovorila o arhivih v digitalni dobi oziroma kakšno je stanje držav članic EU in arhivov Evropske komisije. Katarina Kraševac je referirala o pisni kulturni dediščini glasbene provenience pri nas, Aleksander Lavrenčič je predstavil popisovanje gradiva v televizijskem arhivu, medtem ko je Simona Ješelnik za zaključek spregovorila o gledališki in filmski dokumentaciji Centra za teatrologijo in filmologijo Akademije za gledališče, radio, film in televizijo.⁴²

Na zborovanju je bila med drugim predstavljena tudi Spomenica o ureditvi vprašanj arhivov z Republiko Italijo, s katero je ADS opozoril Vlado RS na nerešeno problematiko.⁴³

Izvedena je bila okroglo miza o spremembah ZVDAGA, saj je tematika v tistem času bila najaktualnejša. Vodila jo je Nada Čibej kot predsednica strokovne komisije za sestavo novele ZVDAGA.⁴⁴

Sprejeti sklepi:

1. Predstavniki ADS in predstavniki arhivov, ki jim pripada odneseno arhivsko gradivo v Italijo, se sestanejo s predstavniki Ministrstva za zunanje zadeve RS, kjer bo ta problematika podrobno predstavljena.
2. Treba si je prizadevati za kakovost produktov arhivskega strokovnega dela s posebnim poudarkom na zajetih popisih v vzajemni podatkovni zbirki. V ta namen si je treba prizadevati za razvijanje znanstvenih metod arhivskega dela.

⁴¹ Sklepi 25. zborovanja ADS na Ptuj 10.–11. 10. 2011.

⁴² Bonin et al. (ur.): *Standardizacija (p)opisov arhivskega gradiva in uskladitev strokovnih praks v Slovenskih javnih in cerkvenih arhivih*, str. 3–122.

⁴³ Arhiv ADS, 2012–2013, IO ADS, Zapisnik 3. redne seje IO ADS, str. 1.

⁴⁴ Arhiv ADS, 2013–2014, IO ADS, Zapisnik 2. (dopisne) seje IO ADS, str. 1.

3. Ne glede na to, kdo in kje hrani arhivsko gradivo, mora biti slednje popisano kakovostno (v skladu s standardi), da bo dostopno vsem potencialnim uporabnikom;
4. Dopolni se klasifikacija fondov v vzajemni podatkovni zbirki SIRA.net ter uskladi med regionalnimi arhivi in ARS; nato se popravki tudi vnesejo.
5. Začne se postopek za pripravo novega Pravilnika o strokovni usposobljenosti uslužbencev javnopravnih oseb in delavcev ponudnikov storitev, ki delajo z dokumentarnim gradivom, v katerem naj se opredeli tudi način preverjanja zbiranja kreditnih točk uslužbencev.
6. ADS poda svojo formalno podporo k obstoječemu mednarodnemu arhivskemu predlogu o spremembah nove uredbe o varstvu osebnih podatkov, ki je formuliran v obliki pravnega aneksa k dopolnitvi 83. člena uredbe, in si s tem prizadeva za dosedanji obseg trajne ohranitve osebnih podatkov in kompromisni predlog glede pravice do popravka. Ta podpora se pošlje pristojni slovenski delegaciji, ki nas zastopa v pogajanjih o uredbi.
7. Za standardizacijo popisovanja gradiva v luči boljše in lažje izmenjave podatkov naj si prizadevajo ne samo javni arhivi, temveč tudi specialni.⁴⁵

XXVII. zborovanje na Ptuju: Arhivi na razpotju

Zborovanje je bilo namenjeno izobraževanju arhivskih delavcev, reševanju posameznih strokovnih vprašanj in poglobljanju strokovnih znanj. Posvetovanje je bilo pestro, saj je postreglo z zanimivo paletto prispevkov. V dveh dneh se je namreč zvrstilo kar devetnajst referatov. Prav tako je bilo precej udeležencev, saj se je dogodka udeležilo 120 ljudi.

Bojan Cvelfer je spregovoril o dostopnosti arhivskega gradiva v javnih arhivih pred in po uveljavitvi ZVDAGA-A, Vanja Pfajfar in Gregor Jenuš sta se spraševala o noveli ZVDAGA in nadaljnjih korakih oziroma, kakšen je dostop do arhivskega gradiva z osebnimi podatki doma in na tujem, medtem ko je Igor Omerza predstavil novelo arhivskega zakona z vidika uporabnika. Žarko Bizjak je predstavil neskladja med arhivskim zakonom, poročilo o delu regionalnih arhivov in aplikacijo scopeArchiv. Bojana Aristovnik, Jasmina Kogovšek in Vesna Gotovina so analizirale izvedbo usposabljanj uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom, in ponudnikov storitev na primeru ARS in ZAC. Peter Pavel Klasinc je predstavil magistrski študij arhivistike in dokumentologije pri nas, medtem ko je Branka Molnar predstavila poklic evropskega arhivista kot informacijsko dokumentacijskega strokovnjaka s certifikatom. Hedvika Zdovc je govorila o strokovnem delu arhivista skozi čas in umestitev te dejavnosti v okvir javnega sektorja, Mojca Kosi je govorila o invalidih v čitalnicah slovenskih javnih arhivov, Dejan Zadravec je spregovoril o pridobivanju arhivskega gradiva z odkupom, Maja Gombač je referirala o vlogi arhivista pri materialnem varstvu gradiva, Marija Čipić Rehar je predstavila delo arhivista v NŠAL, medtem ko je Vesna Gotovina govorila o pripravi pisnih strokovnih navodilih za odbiranje arhivskega gradiva za organe javne uprave. Hana Habjan je predstavila arhivista na področju vzgoje in izobraževanja, Gorazd Stariha se je v prispevku spraševal o arhivih in razpotju, na katerem so se znašli, medtem ko sta se Zdenka Semlič Rajh in Aida Škoro Babić spraševali o prihodnosti arhivskega poklica oziroma izzivih, s katerimi se arhivist spoprijema. Jelka Melik in Mateja Jeraj sta razpravljali o vlogi arhivista in sodobni ureditvi arhivskega prava, Mojca Horvat je predstavila arhive v mreži koordinatorjev kulturno-umetnostne vzgoje, medtem ko je Tatjana Hajtnik spregovorila o napredku na poti do slovenskega elektronskega arhiva.⁴⁶

⁴⁵ Arhiv ADS, 2012–2013, Sklepi XXVI. zborovanja Arhivskega društva Slovenije v Novi Gorici.

⁴⁶ Bonin et al. (ur.): *Arhivi na razpotju*, str. 3–152.

Sprejeti sklepi:

1. Nova arhivska zakonodaja je naredila red pri uporabnikih in odpravila neupravičen strah pred nedostopnostjo gradiva.
2. Zakon je v nekaterih točkah še vedno premalo konkreten.
3. Vzpostaviti je treba enotno evidenco opravljenih izpitov uslužbencev javnopravnih oseb pri pristojnem arhivu.
4. Uvesti je treba zahtevo po dokazovanju dopolnilnega izobraževanja, kar se naj ustrezno uredi v pravilniku o usposobljenosti uslužbencev, ki upravljaajo dokumentarno gradivo.
5. Vrednotenje strokovnega dela arhivistov, ki je potrebno za pridobivanje strokovnih nazivov na področju arhivistike, je neustrezno. V novem pravilniku naj se ovrednotijo tudi naloge, ki do zdaj niso bile zajete.
6. Več pozornosti bo treba nameniti invalidom glede dostopnosti do arhivskega gradiva in obstoječi infrastrukturi v skladu z zakonodajo in s priporočili EU.
7. Pristopiti je treba k odpravi problematike, s katero se srečujejo arhivisti pri ustvarjalcih ter so vezani na neskladje med področno in arhivsko zakonodajo, materialnim varstvom in pripravo pisnih strokovnih navodil.
8. Poskrbeti je treba za večjo prepoznavnost arhivista in njegovega dela znotraj družbe.⁴⁷

XXVIII. zborovanje v Portorožu: Človeški viri v arhivih in novi izzivi v zvezi z e-gradivom

Tema je bila razdeljena na dva dela, saj je bilo pod prvo predstavljeno stanje človeških virov v arhivih doma in tujini ter dodana predvidevanja za prihodnost, medtem ko so bile pod drugo temo z vidika človeških virov obravnavane izkušnje z digitalizacijo gradiva in s prevzemom elektronskega gradiva.⁴⁸

Bojan Cvelfar, Ivan Fras in Nina Gostenčnik so predstavili poklic arhivista v slovenskih arhivih – stanje in perspektive, Deborah Rogoznica je predstavila arhive in arhiviste v Italiji v digitalnem obdobju, Dunja Mušič je referirala o stanju človeških virov v arhivih nemške zvezne dežele Hessen, medtem ko sta Branka Molnar in Hana Habjan predstavili človeške vire v povezavi z elektronskim gradivom v arhivih ter analizirali raziskavo s področja človeških virov, ki upravljajo elektronsko gradivo v arhivih. Jože Škofljanec je spregovoril o kompetenčnih centrih v okviru projekta e-ARH, Tatjana Šenk je pojasnila izvedbo prevzema elektronskega arhivskega gradiva v arhiv na primeru Mestne občine Ljubljana, medtem ko je Aleksander Lavrenčič govoril o prevzemanju elektronskega gradiva v televizijskem arhivu in poklicni strukturi zaposlenih v Arhivu Televizije Slovenija. Nadaljevala sta Tone Krampač in Julija Visočnik, ki sta predstavila projekt digitalizacije matičnih knjig v NŠAL, Natalija Glažar je spregovorila o arhivih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja, medtem ko je Aleš Veršič zaključil prvi dan srečanja z referatom o prenovljenem nacionalnem portalu odprtih podatkov Slovenije.⁴⁹

Drugi dan je bila izvedena okrogla miza, namenjena zakonodaji, ki je bila sprejeta, in to predvsem tista, ki je predstavila prakso varovanja osebnih podatkov iz 65. člena ZVDAGA. Omizje so sestavljali Bojan Cvelfar, Luka Zupanc, Gregor Jenuš in Tadej Cankar. V okviru mandata IO ADS je bila sprejeta odločitev, da se več časa nameni diskusiji in manj predavanjem, prav tako tudi, da se zborovanje več ne deli na sekcije.⁵⁰

⁴⁷ Jazbec: Sklepi 27. zborovanja ADS na Ptuj, str. 430.

⁴⁸ Pavšič Milost: 28. zborovanje ADS v Portorožu, str. 445.

⁴⁹ Pavšič Milost et al. (ur.): *Človeški viri v arhivih in novi izzivi v zvezi z e-gradivom*, str. 3–81.

⁵⁰ Arhiv ADS, 2016–2017, IO ADS, Zapisnik 4. redne seje IO ADS, str. 2.

Komisija za oblikovanje sklepov v sestavi Nada Čibej, Aleksandra Pavšič Milost in Zdenka Semlič Rajh je podala naslednje zaključke:

1. Glede človeških virov:

- Poklicna struktura človeških virov je podobna v vseh slovenskih arhivih in podobna tudi stanju v nekaterih sosednjih državah. Na delovnem mestu arhivista prevladujejo zgodovinarji oziroma družboslovci, pri čemer v skoraj vseh arhivih čutijo potrebo po zaposlitvi informatikov oziroma računalničarjev.
- Kadrovska zasedba v arhivih je prešibka, vodstva arhivov si zato prizadevajo za povečanje ali vsaj ohranitev sedanjega števila zaposlenih. Glede poklicne strukture zaposlenih večina arhivov tudi za prihodnost ne načrtuje večjih sprememb. V večini arhivov nameravajo tudi v prihodnje na delovna mesta arhivistov zaposlovati zgodovinarje ali delavce sorodnih poklicev, medtem ko vsi želijo tem dodati informatike in računalničarje oziroma povečati njihovo število (v nekaterih arhivih informatikov oziroma računalničarjev sploh še nimajo). Izražena je bila tudi želja po kombiniranem delovnem mestu arhivist-informatik, predlagan je bil celo komplementarni študij na Filozofski fakulteti in Fakulteti za računalništvo Univerze v Ljubljani.
- Kadri v slovenskih arhivih niso enakomerno razporejeni po posameznih arhivih, kar je dediščina preteklosti (arhive so ustanovljale občine, ki so zaposlovale različno število delavcev, in sicer glede na razmere na svojih območjih). Glede na to, da uradnih normativov za število posameznih delovnih mest v arhivih ni, je bil sprejet sklep, naj direktorji začnejo s pripravo meril oziroma normativov za kadrovske zasedbe v arhivih.
- Ne glede na poklicno izobrazbo, ki jo imajo posamezni arhivisti, vsi čutijo potrebo po pridobivanju dodatnih znanj. Predlagajo predvsem izobraževanja v okviru javne arhivske mreže. Sprejet je bil predlog, da naj bi arhivski svet ali kateri drugi organ pripravil *program neformalnih izobraževanj* za že zaposlene arhivske delavce, ki delajo z elektronskim arhivskim gradivom.
- Zaradi šibke kadrovske zasedbe v arhivih sta nujni medsebojno sodelovanje in izmenjavanje izkušenj tako med zaposlenimi znotraj enega arhiva kot med različnimi arhivi. Arhivi naj bi si po potrebi »posojali« posamezne strokovnjake – arhiviste »specialiste« za določena opravila.
- Poklic *arhivist* še vedno nima mesta v Standardni klasifikaciji poklicev v Republiki Sloveniji, ki se vodi pri Statističnem uradu Republike Slovenije. Dela, ki jih opravlja arhivist, so tam navedena pod deskriptorjem *arhivariji in konservatorji* (koda 2621). Glede na to je bil sprejet sklep, da naj se poskrbi za odpravo te napake oziroma uveljavitev spremembe, za kar so zadolžili Zdenko Semlič Rajh iz Pokrajinskega arhiva Maribor in Bojana Cvelfarja iz ARS. Njuna naloga je bila proučiti zadevo in storiti vse potrebno, da se poklic arhivist vnese v Standardno klasifikacijo poklicev v Republiki Sloveniji.

2. Glede prevzemanja elektronskega gradiva:

- Dosedanje izkušnje pri prevzemanju e-gradiva so pokazale, da javni arhivi še niso v stanju prevzemati takega gradiva. Trenutno arhivi še nimajo ustrezne tehnološke opreme, niti dovolj ustreznih kadrov, ki bi sodelovali pri prevzemanju e-gradiva.
- Izražena je bila potreba po oblikovanju skupine tehničnih strokovnjakov pri Arhivu RS (podobno, kot je organiziran filmski arhiv), ki bi nudili strokovno pomoč pri prevzemanju e-gradiva tudi arhivistom v drugih arhivih.
- Dokler ne bo v polnosti zaživel e-arhiv, je nujno poskrbeti vsaj za interventne prevzeme e-gradiva.

3. Glede ponovne uporabe informacij javnega značaja:
 - Podana je bila podrobna razlaga obveznosti, ki jih arhivom nalaga zakonodaja o dostopu do informacij javnega značaja (ZDIJZ-E), in dana pojasnila, kako jo izvajati. Zakon o dostopu do informacij javnega značaja se uporablja od 8. maja 2016, pri čemer gre za izvajanje ustrezne direktive Evropske unije.
 - Priporočeno je bilo, da naj arhivi sprejemajo zahteve strank za ponovno uporabo informacij javnega značaja na podlagi *obrazca*, v katerem stranka natančno navede, katero informacijo želi, in vse druge podatke, potrebne za rešitev zahtevka oziroma izdajo ustrezne odločbe. Prosilec sicer lahko zahteva dostop do informacij javnega značaja tudi ustno, a mu v takem primeru Zakon o dostopu do informacij javnega značaja ne zagotavlja pravnega varstva.
4. Glede Pravilnika o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom:
 - Podana je bila podrobna razlaga posameznih členov *Pravilnika o strokovni usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom*, ki je stopil v veljavo novembra 2016.
 - Sprejeta je bila pobuda za uvedbo *enotne evidence* o obnavljanju znanja in pridobivanju dodatnih znanj uslužbencev javnopravnih oseb, ki upravljajo dokumentarno gradivo.
 - Sprejeta je bila pobuda, da se Zavodu za zaposlovanje Republike Slovenije predlaga, da naj bi brezposelnim omogočil izobraževanje po omenjenem pravilniku, s čimer bi bili slednji bolj konkurenčni na trgu dela. Izkušnje namreč kažejo, da se posamezni iskalci zaposlitve prijavljajo k izobraževanju kot fizične osebe, ker je že v razpisih za določena delovna mesta eden od pogojev tudi opravljen preizkus strokovne usposobljenosti za delo z dokumentarnim gradivom.
5. Glede Zakona o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (ZAGOPP):
 - Podana je bila razlaga posameznih členov Zakona o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta, in je stopil v veljavo konec decembra 2016. Omenjeni zakon prinaša velike omejitve pri dajanju arhivskega gradiva v uporabo.
6. Glede Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih:
 - Dana je bila pobuda, da naj se ob prvem naslednjem spreminjanju arhivskega zakona predlaga podaljšanje roka za izročitev arhivskega gradiva arhivu (danes je rok za izročanje 30 let po nastanku dokumenta). Vse več je namreč arhivskega gradiva, ki ima dolge roke nedostopnosti, zato je bolje, da ostane dalj časa pri ustvarjalcu.⁵¹

XXIX. zborovanje v Mariboru: Vzpostavitev registra ustvarjalcev arhivskega gradiva

Zborovanje se je tega leta premaknilo v štajersko prestolnico, kjer je Nada Čibej odprla zborovanje z vprašanjem, kdo pravzaprav so ustvarjalci arhivskega gradiva, Nina Gostenčnik je spregovorila o vrednotenju pravnih oseb javnega in zasebnega prava ter fizičnih oseb, ki so nosilci javnih pooblastil ali izvajalci javnih služb, medtem ko je moja malenkost spregovorila o statusu javnopravnih oseb in vrednotenju arhivskega gradiva na primeru krajevnih in četrtnih sku-

⁵¹ Sklepi 28. zborovanja ADS v Portorožu, 5.–6. 10. 2017.

pnosti na območju ZAP. Monika Čuš in Nataša Majerič Kekec sta predstavili težave in izkušnje s pridobivanjem podatkov ter urejanjem registra ustvarjalcev, ki opravljajo javno službo, ter predstavili vrednotenje teh na področju gospodarstva in primarne oziroma sekundarne zdravstvene dejavnosti v pristojnosti ZAP. Jure Maček je spregovoril o arhivih in osebah zasebnega prava s statusom delovanja v javnem interesu, Gorazd Stariha je govoril o vzpostavitvi Registra ustvarjalcev arhivskega gradiva in osebah zasebnega prava, ki delujejo v javnem interesu, Aleksandra Pavšič Milost je spregovorila o vprašanih vrednotenja ustvarjalcev arhivskega gradiva, ki izvajajo javno službo na področju gospodarstva, medtem ko sta Karmen Markežić in Patricija Žužič, kot gostji iz Hrvaške, predstavili postopek in rezultat vrednotenja arhivskega gradiva s poudarkom na strokovnem, pravnem in praktičnem delu.⁵²

Program drugega dne se je začel s predstavitvijo dela medarhivskih delovnih skupin v zadnjih dveh letih, zatem je potekala okrogla miza o aktualnih vprašanih arhivske stroke.⁵³

Skupina za sklepe zborovanja, ki so jo sestavljali Nada Čibej, Drago Trpin in Katja Zupanič, je oblikovala pet sklepov in dve pobudi, ki so jih udeleženci zborovanja sprejeli:⁵⁴

1. ARS in regionalni arhivi se morajo uskladiti glede delitve pristojnosti pri ustvarjalcih z organizacijskimi oziroma območnimi enotami in skladno z dogovorom določiti pravilen status tem enotam in ustrezno pristojnost.
2. REGUST je dober pripomoček za delo z ustvarjalci, dejstvo je, da moramo skrbeti za redno posodabljanje podatkov v njem.
3. V REGUST se s sklepom vpišejo ustvarjalci na podlagi ugotovljene pristojnosti in obstoja arhivskega gradiva skladno z ZVDAGA. Postopek priprave sklepa mora biti usklajen in dogovorjen med vsemi arhivi.
4. REGUST mora biti objavljen na portalu OPSI (Odprti podatki Slovenije). Pred objavo je treba določiti obseg objavljenih podatkov.
5. Medarhivske delovne skupine o težavah pri izvajanju lastnih sklepov, skladno z določbami UVDAG, obvestijo Svet direktorjev, da lahko ukrepa.

Pobudi:

1. Na Ministrstvo za kulturo RS se naslovi pobuda o ustanovitvi nove medarhivske delovne skupine za področje informatike.
2. Organizira naj se izobraževanje za delavce v arhivih na temo razumevanja in tolmačenja zakonodaje.⁵⁵

XXX. zborovanje v Rimskih Toplicah: Hibridni arhivi v luči izvajanja arhivske javne službe

Priprava zborovanja je bila izziv, saj so v veljavi še vedno bili protikoron-ski ukrepi, ki so omejevali število udeležencev, zahtevali obvezno cepljenje ipd. Predstavljenih je bilo osem referatov in ena predstavitev hrvaških kolegov Hrvoja Stančiča in Željka Tribušića, medtem ko je Jože Škofljanec pripravil delavnico o notranjih pravilih, pri čemer je predstavil nabor znanj, ki jih mora pose-dovati arhivist, ko pristopi k ustvarjalcu.⁵⁶ Hedvika Zdovc je začela z razpravo o hibridnem poslovanju upravnih organov na območju ZAC, Tanja Martelanc je predstavila problematiko hibridnega in digitalnega poslovanja ustvarjalcev arhivskega gradiva s področja uprave na območju PANG, Anja Prša in Aida Škoro Babić sta spregovorili o hibridnem poslovanju na področju pravosodja na pri-

⁵² Gostenčnik et al. (ur.): *Vzpostavitev registra ustvarjalcev arhivskega gradiva*, str. 3.

⁵³ Habjan: Poročilo o delu o delu izvršnega odbora Arhivskega društva Slovenije v mandatnem obdobju 2018–2020.

⁵⁴ Prav tam.

⁵⁵ Sklepi 29. zborovanja ADS v Mariboru, 3.–4. 10. 2019.

⁵⁶ Arhiv ADS, 2020–2022, IO ADS, Zapisnik 7. seje IO ADS.

meru sodišč in tožilstev, Jože Škofljanec je govoril o zadregah pri spoprijemanju s hibridnimi zapisi, medtem ko je Nežika Erzetič Drnovšek predstavila hibridne arhive v splošni bolnišnici. Boštjan Dornik je izpostavil pasti prehoda iz klasičnega arhiviranja na arhiviranje izvirnega elektronskega televizijskega gradiva, Petra Iskra je referirala o izzivih hibridnega arhiva na primeru TV arhiva RTV Slovenije, medtem ko je Aleksander Lovrenčič govoril o hibridnih arhivih in delu od doma na primeru dela v arhivu TV Slovenija.⁵⁷

Na vprašanja o (ne)dostopnosti arhivskega gradiva zaradi varstva občutljivih osebnih podatkov je drugi dan zborovanja skušalo odgovoriti omizje v sestavi: Urban Brulc, Informacijski pooblaščenec RS, Tadej Cankar, Nada Čibej in Bojan Cvelfar.⁵⁸

Sprejeti sklepi:

1. Arhivska služba se mora bolj proaktivno vključevati v upravljanje dokumentacije pri ustvarjalcu že od najzgodnejše faze načrtovanja upravljanja, saj je za učinkovito varovanje hibridnega gradiva ključno usklajeno delovanje ustvarjalca in pristojnega arhiva.
2. Zaradi pojava hibridnega poslovanja mora slovenska javna arhivska služba nujno najti rešitve, ki bodo pravilno razmejile pristojnosti glede prevzemanja in obvladovanja arhivskega gradiva, ter poenotiti strokovne postopke.
3. Hibridno gradivo zahteva upoštevanje vseh načel vrednotenja arhivskega gradiva, s posebnim poudarkom na ohranjanju celovitosti, saj gre v tem primeru za najbolj ogroženo načelo.
4. Slovenska javna arhivska služba naj o nujnosti sprejetja notranjih pravil ozavešča odgovorne osebe pri ustvarjalcu, ki so pristojne za uvedbo tovrstnih postopkov. Pri tem naj ustvarjalcu ponudi ustrezno strokovno svetovanje.
5. V luči digitalne transformacije naj slovenska javna arhivska služba poenoti stališča glede ohranjanja izvirnih video in zvočnih zapisov;
6. Odgovori na strokovne dileme, izpostavljeni na okrogli mizi, naj se pripravijo v obliki »Pogosto zastavljena vprašanja«, ki bodo na voljo in dostopni vsem zaposlenim.⁵⁹

XXXI. zborovanje v Bohinjski Bistrici: Arhivi kot centri informacij: Možnosti in priložnosti uporabe digitalnih tehnologij pri ohranjanju, uporabi in promociji arhivskega gradiva

Zborovanje je bilo izvedeno v sodelovanju z ZAL v Bohinjski Bistrici, kjer je enajst referentov predstavilo svoje poglede na ključna vprašanja arhivistike ob prevladi digitalne tehnologije.

Miroslav Novak je odprl razpravo na terminološkem področju digitalizacijskih procesov v arhivih, sledil je Luka Hribar, ki je predstavil uporabo umetne inteligence v muzejih in arhivih oziroma o priložnostih in pomislekih, Mojca Horvat je referirala o popisovanju in uporabi starejšega arhivskega gradiva s pomočjo digitalnih tehnologij, Dejan Zadravec je analiziral možnost digitalne rekonstrukcije izgubljenega gradiva na primeru ptujskega fotografa Johanna Winklerja, medtem ko je Aleksander Žižek poročal o digitalizaciji v ZAC v letih 1997–2022 ter izpostavil pozitivno prakso za zaposlene in uporabnike. Monika Čuš je nadaljevala razpravo s prikazom izdajanja reprodukcij arhivskega gradiva v okviru pravnega namena in raziskovanja v fizični in digitalni obliki v ZAP, Igor Filipič se je spraševal o vplivu spletnih objav arhivskega gradiva k popularizaciji oziroma razvrednotenju slednjega, medtem ko je Hedvika Zdovc predstavila do-

⁵⁷ Čipić Rehar et al. (ur.): *Hibridni arhivi v luči izvajanja arhivske javne službe*, str. 3.

⁵⁸ Žohar: Zahvala, 2021.

⁵⁹ Sklepi 30. zborovanja ADS v Rimskih Toplicah, 30. 9.–1. 10. 2021.

datna strokovno tehnična navodila za zajem in hrambo digitalnega arhivskega gradiva. Nina Sotelšek in Špela Sečnik sta spregovorili o sodelovanju javnosti pri zbiranju dediščinskega gradiva, medtem ko je Aleksander Lavrenčič predstavil možnosti in priložnosti uporabe digitalnih tehnologij pri ohranjanju, uporabi in promociji arhivskega gradiva na primeru VHS-kaset.⁶⁰

Ob izrednem razvoju umetne inteligence in njeni vse večji praktični aplikativnosti so s pomočjo zunanjih gostov v okviru okrogle mize želeli prikazati navidezno ločnico na področju uporabe digitalnih tehnologij. Omizje je vodila Zdenka Semlič Rajh skupaj z Miroslavom Novakom in Tatjano Hajtnik, medtem ko sta razpravo zaokrožila gosta, in sicer: Marko Grobelnik z Inštituta Jožef Štefan in Marko Robnik Šikonja s Fakultete za elektrotehniko, računalništvo in informatiko Univerze v Ljubljani. Popestritvi dogodka je prispevala tudi umetna inteligenca, ki je bila prvič na arhivskih posvetovanjih vključena v razpravo. Okrogla miza se je predvajala v živo, medtem ko so se udeleženci lahko vključevali vanjo neposredno po spletu oziroma je občinstvo s pomočjo QR-kode postavljalo vprašanja, na katera so odgovarjali gostje po spletu.⁶¹

Sprejeti sklepi:

1. Terminološka polemika digitalizacije oziroma digitizacije naj se naslovi na Medarhivsko delovno skupino za arhivsko strokovno izrazje, ki naj za rešitev povpraša pristojne ustanove za jezikovno politiko v Republiki Sloveniji.
2. Informacijski sistem oziroma aplikacija scopeArchiv naj bo izključno tista, v kateri se, po arhivskih standardih, popisuje arhivsko gradivo, torej tudi gradivo zasebnih arhivov, knjižnic, muzejev in sorodnih ustanov.
3. Preučitev možnosti izboljšanja iskanja po podatkovni zbirki Slovenske javne arhivske službe s pomočjo uveljavljenih spletnih iskalnikov.
4. Ustvarjalce arhivskega gradiva je treba proaktivno opozarjati, da se pri postopkih digitalizacije upoštevajo standardi in predpisi, ki so skladni z arhivsko zakonodajo. Praksa je namreč pokazala, da digitizirano gradivo, ki ga prevzemajo arhivi, pogosto ne dosega zahtevane kakovosti.
5. Predlagamo širšo praktično uporabo in razpravo glede obstoječih osnutkov dodatnih strokovno-tehničnih navodil v smeri izboljšanja in standardizacije postopkov priprave in prevzemanja ter popisovanja različnih vrst digitalnega arhivskega gradiva.
6. Preučiti je treba različne možnosti uporabe umetne inteligence, kot orodja in pomagala pri arhivskem strokovnem delu, vendar se je hkrati treba zavedati njenih prednosti in slabosti.⁶²

Zaključek

Na podlagi povzetega je jasno, da je večina povzetih sklepov bila realiziranih. So takšni, ki so se zaradi spremenjenih okoliščin časa in dela realizirali »sami od sebe«, medtem ko je določene problematike in morebitne rešitve, ki bi jih v preteklosti lahko in morali implementirati, že »povozil« čas. Članek ni bil namenjen analizi realiziranih zavez in sklepov, temveč je bil v prvem delu namenjen kratkemu povzetku zborovanj, ki so že bila v preteklih jubilejnih publikacijah revije *Arhivi* povzeta, medtem ko je bil v drugem delu namenjen podrobnejši predstavitvi zborovanj, ki jih jubilejne publikacije revije *Arhivi* še niso povzele. Pri slednjem se je izpostavilo zgolj najpomembnejše: referati, okrogle

⁶⁰ Čipić Rehar et al. (ur.): *Arhivi kot centri informacij: Možnosti in priložnosti uporabe digitalnih tehnologij pri ohranjanju, uporabi in promociji arhivskega gradiva*, str. 3.

⁶¹ Arhiv ADS, 2022–2024, IO ADS, Zapisnik 6. redne seje IO ADS.

⁶² Sklepi 31. zborovanja ADS v Bohinjski Bistrici, 5.–6. 10. 2023.

mize in sklepi v čim ožjem smislu. Predstavljen povzetek vsekakor ne more zajeti celotnega »duha« in »bistva« dogajanja v okviru posameznega zborovanja v preteklih letih, temveč je zgolj referenčna točka za nadaljnje raziskovanje in smerokaz o opravljenem delu na arhivskem raziskovalnem polju. Zborovanja bodo ostala eno izmed najpomembnejših »orodij« društva kot arhivske stroke za razvoj in »plemenitenje« naše dejavnosti. Ostala bodo »stičišče« interesov tako v nacionalnem kot širšem oziru oziroma »inkubator« idej, kjer lahko s skupnimi močmi premagujemo težave in prepreke, ki jih srečujemo ob našem delu, ter pripomoremo k razvoju arhivske stroke.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

Arhiv ADS – Arhivsko društvo Slovenije

- Stalna zbirka Arhivskega društva Slovenije.

LITERATURA

Bizjak, Žarko; Hodnik, Mira; Pavšič Milost, Aleksandra (ur.): *Varstvo arhivskega gradiva privatne provenience: Zbornik referatov: 22. zborovanja ADS v Murski Soboti*. Ljubljana: ADS, 2005.

Bonin, Zdenka; Pivk, Olga; Vogrin, Marjan in Zupanič, Katja (ur.): *Primeri različnih praks v slovenskih arhivih: Zbornik referatov: 25. zborovanja ADS na Ptuj*. Ljubljana: ADS, 2011.

Bonin, Zdenka; Pivk, Olga; Šovegeš Lipovšek, Gordana in Volčjak, Jure (ur.): *Standardizacija (p)opisov arhivskega gradiva in usklajitev strokovnih praks v Slovenskih javnih in cerkvenih arhivih: Zbornik referatov: 26. zborovanja ADS v Novi Gorici*. Ljubljana: ADS, 2013.

Bonin, Zdenka; Jazbec, Sonja; Križaj, Jernej in Volčjak, Jure (ur.): *Arhivi na razpotju: Zbornik referatov: 27. zborovanja ADS na Ptuj*. Ljubljana: ADS, 2015.

Bukošek, Metka: O delu Arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* 24 (2001), št. 2, str. 143–144.

Ciglar, Liljana: Poročilo o XI. Zborovanju Arhivskih delavcev Slovenije v Čatežu ob Savi. V: *Arhivi* 6 (1983), št. 1–2, str. 149–150.

Cvelfar, Bojan; Kontestabile Rovis, Mirjana; Nared, Andrej (ur.): *Razmere v arhivskih depojih – (ne)znano v arhivskih fondih in zbirkah – medarhivsko sodelovanje: Zbornik referatov: 23. zborovanja ADS v Velenju*. Ljubljana: ADS, 2007.

Čipić Rehar, Marija; Muženič, Matej; Prša, Anja in Žohar, Tanja (ur.): *Hibridni arhivi v luči izvajanja arhivske javne službe: Zbornik referatov: 30. zborovanja v Rimskih Toplicah*. Ljubljana: ADS, 2021.

Čipić Rehar, Marija; Prša, Anja; Jambrek, Aleš in Žohar, Tanja (ur.): *Arhivi kot centri informacij: Možnosti in priložnosti uporabe digitalnih tehnologij pri ohranjanju, uporabi in promociji arhivskega gradiva: Zbornik referatov: 31. zborovanja v Bohinjski Bistrici*. Ljubljana: ADS, 2023.

Drnovšek, Marjan; Kološa, Vladimir in Komelj, Milček (ur.): *Arhivsko gradivo v Sloveniji po osvoboditvi: Zbornik referatov: 8. zborovanja ADS v Kočevju*. Ljubljana: ADS, 1978.

Drnovšek, Marjan; Purg Šamperl, Kristina; Gabrič, Aleš; Ogrizek, Emica in Stariha, Gorazd: Okrogla miza Arhivi in zgodovinopisje. V: *Arhivi in uporabniki – Arhivi in zgodovinopisje: Zbornik referatov: 20. zborovanja ADS na Ptuj* (ur. Metka Bukovšek, Marjan Drnovšek, Miran Kafol, Mija Mravlja in Andrej Nared). Ljubljana: ADS, 2001, str. 36–48.

Gerdej, Marijan: O delu Arhivskega društva Slovenije – 18. posvetovanje, Gozd Martuljek, 7. –9.10.1998. V: *Arhivi* 21 (1998), št. 1–2, str. 95–97.

Gombač, Metka: O delu arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* 23 (2000), št. 2, str. 181–183.

Gombač, Metka: 21. zborovanje Arhivskega društva Slovenije, Koper, 8.–10.10.2003. V: *Arhivi* 26 (2003), št. 2, str. 348–351.

Gostenčnik, Nina; Habjan, Hana; Jenuš, Gregor in Žohar, Tanja (ur.): *Vzpostavitev registra ustvarjalcev arhivskega gradiva: Zbornik referatov: 29. zborovanja ADS v Mariboru*. Ljubljana: ADS, 2019.

Himmelreich, Bojan; Hozjan, Andrej; Mravlja, Mija; Kontestabile Rovis, Mirjana in Gombač, Maja (ur.): *Izobraževanje arhivskih delavcev in zaposlenih pri ustvarjalcih arhivskega gradiva – arhivski depoji – Elektronsko arhiviranje in informatizacija v arhivih: Zbornik referatov: 24. zborovanja ADS v Dolenjskih Toplicah*. Ljubljana: ADS, 2009.

Hodnik, Mira: Sklepi 23. zborovanja Arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* 30 (2007), št. 2, str. 178–179.

Jazbec, Sonja: Sklepi 27. zborovanja ADS na Ptuj. V: *Arhivi* 38 (2015), št. 2, str. 430.

Klasinc, Peter: Deset arhivskih zborovanj v Sloveniji. V: *Arhivi* 4 (1981), št. 1–2, str. 36–38.

Kološa, Vladimir: X. zborovanje Arhivskih delavcev Slovenije – Ankaran, 21.–23. 10. 1981. V: *Arhivi* 4 (1981), št. 1–2, str. 167–168.

Kozina, Branko: Zvezno posvetovanje arhivskih delavcev Jugoslavije v Postojni. V: *Arhivi* 12 (1989), št. 1–2, str. 69–70.

Lačen-Benedičič, Irena in Budna-Kodrič, Nataša: Še o 16. posvetovanju Arhivskega društva Slovenije v Radencih. V: *Arhivi* 17 (1994), št. 1–2, str. 132–133.

Oblak-Čarni, Marija: Dvajset let Arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* (1978), št. 1, str. 7–10.

Oblak-Čarni, Marija: ADS v letih 1994–2004 – Ob petdesetletnici društva. V: *Arhivi* 27 (2004), št. 1, str. 1–20.

Oblak-Čarni, Marija; Kozina, Brane; Ribnikar, Peter; Šmid, Gašper; Tršan Lojz in Umek, Ema (ur.): *ADS – 40 let: Zbornik referatov*. Ljubljana: ADS, 1995.

Pavšič Milost, Aleksandra: O delu Arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* 26 (2003), št. 2, str. 347–348.

Pavšič Milost, Aleksandra: 28. zborovanje ADS v Portorožu 5. –6. 10. 2017. V: *Arhivi* 40 (2017), št. 2, str. 445–447.

Pavšič Milost, Aleksandra; Gostenčnik, Nina; Križaj, Jernej; Jenuš, Gregor (ur.): *Človeški viri v arhivih in novi izzivi v zvezi z e-gradivom: Zbornik referatov: 28. zborovanja ADS v Kopru (Portorož)*. Ljubljana: ADS, 2017.

Radulovič, Branko: XVII. Zborovanje Arhivskega društva Slovenije, Celje 8.–10. 10. 1997. V: *Arhivi* 20 (1997), št. 1–2, str. 224–225.

Šamperl-Purg, Kristina: Poročilo o XII. Zborovanju arhivskih delavcev Slovenije – Ormož, 24.–26. oktobra 1985. V: *Arhivi* 8 (1985), št. 1–2, str. 130–131.

Šuštar, Branko: XIII. zborovanje slovenskih arhivskih delavcev v Portorožu. V: *Arhivi* 10 (1987), št. 1–2, str. 97–98.

Šuštar, Branko: Škofjeloško zborovanje Arhivskih delavcev Slovenije. V: *Arhivi* 14 (1991), št. 1–2, str. 96–98.

Trebše-Štolfa, Milica: O delu arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* 19 (1996), št. 1–2, str. 153–154.

Tršan, Lojz: XVI. posvetovanje Arhivskega društva Slovenije. V: *Arhivi* 17 (1994), št. 1–2, str. 131–132.

Tršan, Lojz: Priporočila in sklepi XVI. posvetovanja arhivskih delavcev na Ptuj od 27.–29. 9. 1995 z naslovom Arhivi in javnost. V: *Arhivi* 18 (1995), št. 1–2, str. 111.

Vrbnjak, Viktor: IX. zborovanje arhivskih delavcev Slovenije v Radencih, V: *Arhivi* 2 (1979), št. 1–2, str. 87–88.

SPLETNI VIRI

Habjan, Hana: Poročilo o delu o delu izvršnega odbora Arhivskega društva Slovenije v mandatnem obdobju 2018–2020, 2020: <http://www.arhivsko-drustvo.si/porocilo-o-delu-izvršnega-odbora-2018-2020/> (dostop: 15. 4. 2024).

Sklepi 22. zborovanja ADS, Murska Sobota, 12.–14. oktober 2005: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-22-zborovanja-ads-murska-sobota-12-14-oktober-2005/> (dostop: 15. 4. 2024).

Sklepi 23. arhivskega zborovanja v Velenju, 12. oktober 2007: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-23-arhivskega-zborovanja-na-ptuju-12-oktober-2011/> (dostop: 22. 4. 2024).

Sklepi 24. arhivskega zborovanja v Dolenjskih Toplicah, 14. - 16. oktober 2009: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-25-arhivskega-zborovanja-v-dolenjskih-toplicah-14-16-oktober-2009/> (dostop: 15. 4. 2024).

Sklepi 25. zborovanja ADS na Ptuju, 10.-11. oktobra 2011: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-25-arhivskega-zborovanja-na-ptuju-10-11-oktober-2011/> (dostop: 8. 4. 2024).

Sklepi 28. zborovanja ADS v Portorožu, 5.–6.10.2017: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-28-zborovanja-ads-v-portorozu-05-in-06-oktober-2017/> (dostop: 4. 4. 2024).

Sklepi 29. zborovanja ADS v Mariboru, 3.–4. 10. 2019: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-29-zborovanja-ads-v-mariboru-3-4-oktober-2019/> (dostop: 4. 4. 2024).

Sklepi 30. zborovanja ADS v Rimskih Toplicah, 30. 9.–1. 10. 2021: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-30-zborovanja-arhivskega-drustva-slovenije/> (dostop: 4. 4. 2024).

Sklepi 31. zborovanja ADS v Bohinjski Bistrici, 5.–6. 10. 2023: <http://www.arhivsko-drustvo.si/sklepi-31-zborovanja-ads-v-bohinjski-bistrici-5-10-6-10-2023/> (dostop: 4. 4. 2024).

Žohar, Tanja: Zahvala, 2021: <http://www.arhivsko-drustvo.si/zahvala-2021/> (dostop: 15. 4. 2024).

SUMMARY

CONFERENCES AND CONVENTIONS OF THE ARCHIVAL SOCIETY OF SLOVENIA OVER TIME - AN ATTEMPT TO SUMMARIZE MORE THAN 60 YEARS OF WORK OF THE SLOVENIAN ARCHIVAL PROFESSION THROUGH THE PRISM OF CONVENTIONS

The article presents a brief summary of the work of the members of the Archival Society of Slovenia within the framework of the meetings and is an interesting tool for further possible analyses of the work done in the field of the development of Slovenian archival science through the prism of conclusions, initiatives, and commitments. Thus, this article will be a welcome frame of reference for future presidencies of the association when planning future locations, preparing topics, round tables, meetings, etc. The fact remains that the aforementioned meetings are an indispensable part of the association, which significantly contribute to the development of Slovenian archival science, and that the Society's »travelled path« in the field of conventions is extremely rich and diverse in terms of adopted decisions, initiatives and commitments to the set issues in Slovenian archival history in a certain time and space. In the context of consultations and subsequent gatherings, younger generations of archivists, who are just beginning their work, can find in one place the fruits of several decades of work of older generations of archivists, or the age, who prepared the

road into the unknown with their work. With this contribution, the older or deserving generations can relive the memories of those days when they were able to carry out, accomplish and achieve a great deal without digital tools within the framework of the mutual gatherings of members. This was also the time when the foundations of the Slovenian public archival services were being laid, with Slovene archivists having no previous references in the Slovenian language that they could use. All that is self-evident and attainable for younger generations.